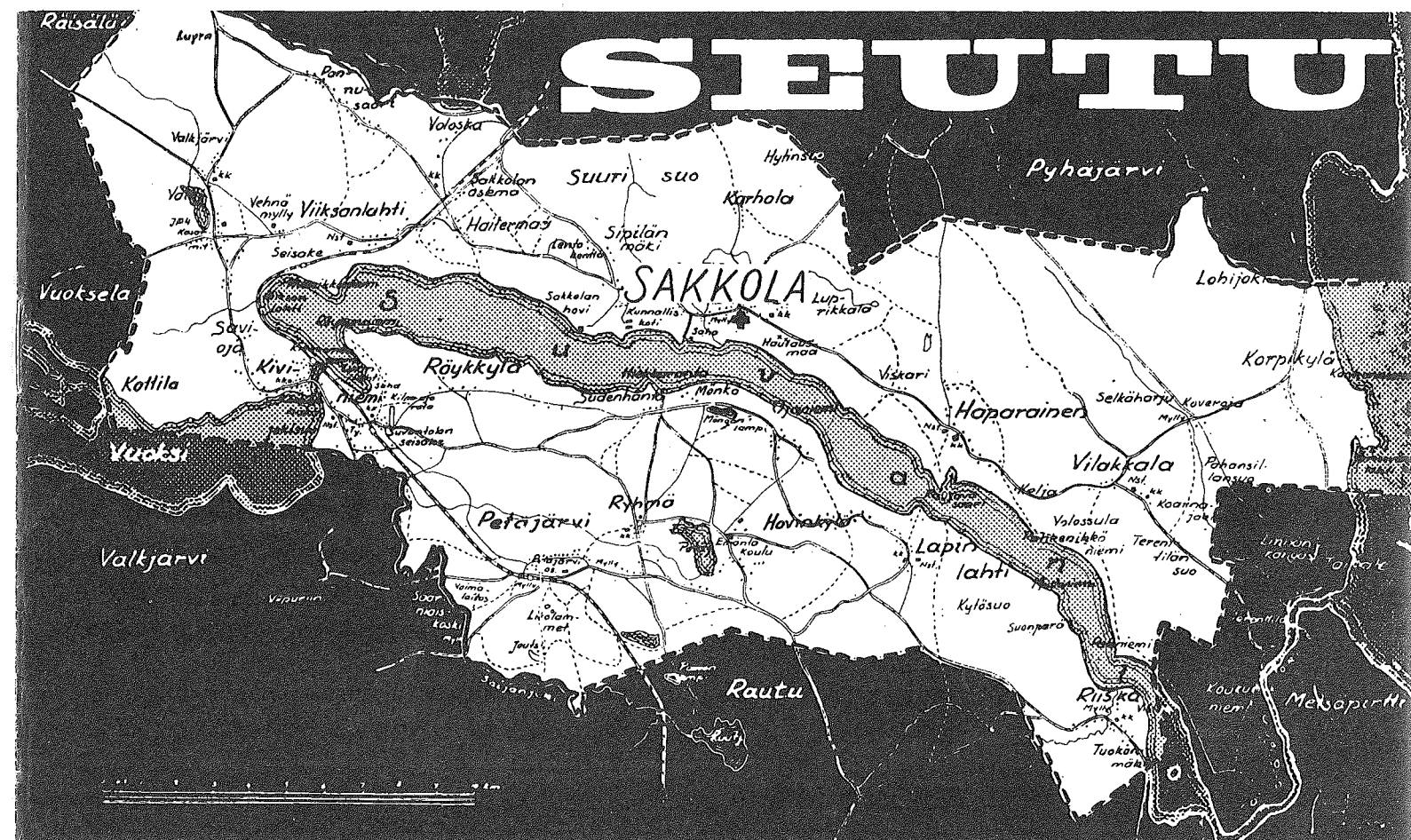
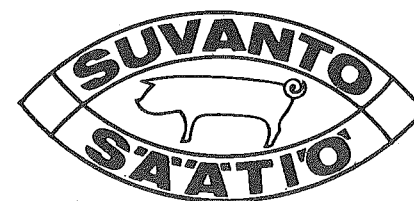

SUVANNON SEUTU

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 2 1991

MAALISKUU

Yhteiset juhlat ja yhteiset matkat synnyttävät paljon muistoja ja antavat aiheita keskusteluille. Tässä tarinoidaan viimeisiksi vietetyillä Sakkola-juhlilla.

OLETKO KIINNOSTUNUT JUURISTASI?

LÄHDE MATKALLEMME SAKKOLAN KIVINIEMEEN JA KÄKISALMEEN
26.—28. 7. 1991

Mahdollisuus tehdä myös muille paikkakunnille erillisiä kotiseuturetkiä (ei sisälly matkan hintaan)
Tiedustelut ja ilmoittautumiset
puh. 676 257 VEERA HONKONEN
685 488 MARJA JOKINIITY
Tule ja koe! Sanoin kuvaamatonta!

VIELÄKÖ ON LÄHTIJÖITÄ KIVINIEMEEN?

Ystävyysmatkan auto starttaa Tampereelta 28.—30. 6. 1991.

Hinta on nyt 845,-

Pikaiset vastaukset
Ester Lopenen p. (931) 750 457

Putkiliike
P Nuora Ky
37560 KULJU
puh. 676 100

Kevättalvinen tervehdys kaikille Suvannon Seudun ystäville. Kiihtoksia saapuneesta postista. Puhe- luitakin on tullut, joissa on kyselty kirjoitusten perään. Tekstejä on jonnossa melko paljon odottamassa vuoroaan — erityisesti vielä matkakertomuksia viime kesältä. Niitä en ole nähnyt mielekkääksi kuitenkaan sulloa kaikkea samaan numeroon, koska pelkästään matkakertomuksista koostuva lehti tuskin ketään viihdyttäisi. Siksi osa kuvauksista joutuu vieläkin odottamaan arkistossa, että lehteen mahtuu muitakin tarinoita ja ajankohtaisia uutisia.

Mutta kuten jo viime numerossa patistelin: kirjoittakaa. Kaikki saapuvat tekstit laitetaan talteen, tarvittaessa kirjoitetaan puhtaaksi ja ajan myötä niitä tulee Suvannon Seudun sivuille. Ja kaikki arkistoonkin jäävät kirjoitukset ovat arvokkaita: kuten yksi toimituskunnan jäsenistä totesi, voi tulla aika, kun joku tahtoo tutkia tekstejä esimerkiksi opiskelunsa tai tutkimustöidensä aikana. Muistojen ja perinteen tallentaminen on aina arvokasta työtä.

Ensi suven kotiseutumatkailu alkaa taas kerätä bussilasteittain väkeä. Lempäälässä vietettiin hiljattain paikallisen Karjala-seuran 50-vuotisjuhlaa, jossa juhlapuhuja Oili Parjo, Karjalan Liiton kulttuurijohtaja, muistutti matkalaisia ke-

TOIMITUKSEN TUOLI

räämään etukäteen mahdollisimman runsaan tietopankin. Matkasta tulee varmasti antoisampi, jos edeltä päin jo on ennättänyt tutustua kotikylänsä ja lähiseudun historiaan oikein kirjatietojen pohjalta — helpompi on sitten nuoremmallekin välle seutua selvittää.

Suvannon Seudun tilausmaksuista ei vielä kukaan kannata huolehtia. Ne tulevat postista kevään kuluessa.

Moni on myös turhaan soitellut puhelimella kotiini päiväsaikaan. Olen tavattavissa vasta iltasella ja viikonloppuisin numerosta (931) 748 448. Minulle saa soittaa iltamyöhälläkin.

Seuraavan lehden, numero kolmosen, yritämme valmistaa huhti—toukokuun vaihteeseen. Siihen tulevaa aineistoa on hyvä laittaa pikapuoliin postiin.

Aurinkoisia kevätpäiviä

Marjo Ristilä-Toikka

SANANPARSIA

Humala haihtuu, mut hulluus ei sinä ilmoisna ikänä.

PERÄ-PENKILTÄ

Monesti viime vuosien aikana on julkaistu Kalervo Paukun kertomuksia kokemuksista ja tapahtumista Suvantolasta. Kirvesmäkerhon toimesta on tämä aineisto koottu ja viivistetty kirjaksi, joka hiukan toisin sanoin kertoo tapahtumista, mutta on säilytetty kiinteästi tuntuma kotiseutuumme.

Kirjan nimi on: Kirvesmäki — helmi Karjalan kruunussa, kertoo elämästä Suvannon seudulla.

Kirjan alkutapahtumat ajoittuvat lahjoitusmaakauteen ja Suvannon laskun vuosikymmeniin.

Meille mielenkiintoisin ja läheisin kerronta alkaa ajalta ennen vapausotaa ja jatkuu yhtenäisenä tapahtumasarjana jatkosodan vuosiin saakka.

Kirja on kooltaan melkoinen, onhan siinä sivuja lähes 400 ja minulle on mieluinen karttapiirros Suvan-

non rantaviivasta ennen kuin Taipaleen kautta järvi kuivui, jolloin Suvannon vesi laski 7 metriä ja maise- ma muuttui meidän muistimme aikaiseksi.

Kannessa on ilmavalokuva Kouniemen ja Kirvesmäen maisemas- ta ajalta ennen talvisotaa.

Kirja kertoo suoraan ja kauniste- lematta näinä vuosina koetuista tapahtumista, iloista ja suruista, rajalta Tapparista Kiviniemeen.

Kirjan tilaustiedot ovat toisaalla tässä Suvannon Seudun numerossa.

Toisaalla on myös Aulis Ukkosen kommentteja kirjasta. Painos ei ole kovin runsas, joten kiiruhtakaa tilauksessa! Suosittelen kirjaa jokaiselle suvannonseutulaiselle! Toivomukseni on, että teosta olisi myynnissä myös Sakkolajuhlissa Orivedellä ensi elokuussa!

Kiviniemessä käytiin 8—11. 12. 1939 taistelu kylän omistuksesta, eikä tästä taistelusta ole missään ollut luettavissa tapahtumiin perustuvaa selostusta. Kuka rautalainen tai sakkolalainen 6 rajakomppaniassa mukana ollut muistaa tapahtumista, niin kertokoon minulle kirjeessä tietämyksensä. Vastaiskuun lähetettiin, ettei ollut tietoa vihollisesta, ei lukumäärästä eikä rintaman sijainnista!

Viljo Purontaa

Kyläelämää Suvannon seudulta

Kirvesmäki — helmi Karjalan kruunussa on Kalervo Paukun kirjoittama teos, joka ilmestyi hieman ennen viime joulua. Tässä Kirvesmäki Kerhosta Aulis Ukkonen kertoo hieman kirjan sisällöstä.

Kalervo Paukun teos koostuu aineistosta, joka palkittiin I palkinnolla Karjalaisten Vanhusten Tuki ry:n kirjoituskilpailussa. Muistoja Karjalasta IX. Teos kuvaa eläytyneesti ja värikkäästi elämää kaakkosella kannaksella sijaitsevan Vuoksen vesistön viimeisen järven Suvannon ja siitä Laatokkaan laskevan mahtavan virran, Taipaleenjoen kylämaiseissa Sakkolan pitäjän. Kiviniemestä Metsäpirtin Kirvesmäkeen. Mukana on kertomuksia ennustajista, näkijöistä ja Sussan Jussista, keksijästä sekä rajan läheisyyden aiheuttamasta jännityksestä kotiseudun elämään ja politiikkaan, jossa suurvaltapolitiikka- kin tuntuu heijastuvan kotiseudun arjessa. Kirjan loppuosa kuvaa rii-

paisevasti marraskuun 1939 viimeisen päivän traagisia tilanteita ja lähtöä Kirvesmäestä ja Kiviniemestä. Viimeinen luku kuvaa elämänmakuisesti vuosikymmenien jälkeistä paluukäyntiä lapsuuden ja nuoruuden tanhuvilla.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tutkijat Liisa Lehto ja Senni Timonen mainitsevat julkaisemista suositellessaan mm., että Paukun ylivoimaisesti voittaneen muistelmaan niin laadullisesti kuin määrällisestikin erinomainen aineisto käsittää historiallisen asiantuntemuksella, eepistä kerrontaa pitkälti ennen sotia, ajankuvaa laulujen ja pilkkarunojen muodossa. Teoksen henkilögalleria kattaa lähisukulaisten ohella valtavan määrän kylän pien- ja suurläjiä, eläytyviä kuvauksia erilaisista ihmis- kohtaloista samoin kuin kannakselaisen nuorison vapaa-ajan viettotapo- ja ja Laatokan kalastajien arkea. Tut-

kijoiden mukaan Paukun teksti yllättää kaunokirjallisuudellaan ja kuvailun kansantieteellisellä tarkkuudellaan.

Kirjoittajan kotiseudun, talvisodan taisteluista tunnetuksi tulleen Kirvesmäki — Terenttilä — Taipaleen historian ja tulevaisuuden tietouden vaalimiseen paneutuva Kirvesmäki Kerho ry on mm. Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiöltä, Suvanto Säätiöltä ja Mynämäen kunnalta saamansa tuen turvin pystynyt julkaisemaan Paukun palkitun aineiston lähes 400-sivuisena B5-kokoisena teoksena. Painatustyö on tehty Valtion Painatuskeskuksessa.

Kirjan monipuolinen anti on mieleenpainuvaa ja osin jännittäväkin luettavaa kaikille, mutta etenkin Suvannon ja Taipaleenjoen seudun asukkaat rikastuvat tapahtumista tuilla temmellyskentillä.

Aulis Ukkonen

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
TAMPEREELLA JA YMPÄRISTÖSSÄ
TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

Juurillani Karjalassa

Olin mieheni ja 8-vuotiaan poikani kanssa kesäretkellä Karjalassa. Tävoitteenamme oli päästä käymään "mummolassa" eli äitini kotitalossa Sakkolan Kiviniemen Saviojalla. Mukanani oli vanha kartta ja välirauhan aikainen talosta otettu valokuva.

Olin kuullut äitini kotiseudun kau-
neudesta, monista lapsuuden leikeis-
tä, Vuoksen kalamatkoista, heinä-
teosta ja sirkkojen soitosta. Olin
kuullut äitini kertovan Sipposen kau-
pasta ja koulumatkoistaan.

Matkalla Kiviniemeen tuskin mal-
toin kääntää katsettani pois auton ik-
kunasta. Yritin kaiken aikaa löytää
kohteita, joilla voisin yhdistää sielu-
ni piirtämän kuvan ja nyt näkemäni
yhdeksi uudeksi kuvaksi. Seurasin
tarkkaan maisemia ja yritin nähdä
kaiken.

Saavuttuamme Kiviniemeen kuo-
hui koski molemmilla puolin sellai-
sena kuin olin kuvitellutkin. Sillan
tuolla puolen näkyi vaalea korkea ra-
kennus. Kuvittelin sen olevan entinen
osuuskauppa. Oikealla puolen oli
mummoni siskon talo, missä heillä
oli ollut liike. Tunsin talon näkemie-
ni valokuvien perusteella.

Kiviniemen motelliin majoittumi-
sen jälkeen kävimme jalkaisin katse-
lemassa ja kuvaamassa Kiviniemen
keskustan ja aseman seutua. Päätim-
me etsiä seuraavana päivänä mum-
molaa, joka sijaitsi n. kilometrin
päässä Saviojalla Kasarmille päin.

Tullessamme motellin portille pai-
kallinen linja-auto soitti torvea pääs-
täkseen portista. Kuljettaja aukaisi
ikkunan ja laittoi poikamme päähän
miliisin koppelakin sanoen selvällä
suomenkielellä: "Ota poika hattu".
Koska kuljettaja osasi suomea, tie-
dustelimme tietä mummolan talolle.
Aikailematta kuljettaja lähti meitä

*Maria ja Tahvo Käpin talo Kiviniemen Saviojalla kesällä 1990. Kuvan va-
semmassa laidassa on talon tyttären Veera Honkosen tytär Marja Jokiniitty.*

ajamaan sanoen: "Kun työ niin ta-
hotte, tulkaa kyytiin." Niin lähdim-
me kohti kasaria uutta tietä, vanhaa
ei päässyt autolla ajamaan. Sitten tiet
yhtyivät. Ensimmäinen talo jo näkyi
ja tuntui lupaavalta ja niin kovin jän-
nittävältä. Auto hiljensi talon koh-
dalla. Talo ei näyttänyt oikean mal-
liselta. Kuljettaja kertoi, että enää on
kolme taloa. Muistin äitini kertoneen
siellä olleen kolme lähekkäistä taloa.
Ajettiin hiljaa. "Ei ole tuo — eikä
tuo — tuo, tuo tuolla se on!" Olin
aivan ymmällä ja vähän poissa tolal-
tani. En oikein osannut uskoa, että
se voisi olla totta. "Mänkää tuppaa,
mie ootan." Sanoi kuljettaja. Pyy-
simme kuitenkin kuljettajaa käy-
mään talossa kysymässä lupaa talon
katsomiseen. Hän meni ja tuli kohta
kertoen vanhan emännän sanoneen:
"Minun talo, ei suomalaisia". Tun-
tui hirveältä, olisin niin halunnut kat-
soa ja vain katsoa taloa, jossa äitini
oli syntynyt ja kasvanut ja kokea edes
hitusen kertomuksista, joita olin
kuullut. Niin mielelläni olisin vienyt
äidilleni tuliaisiksi omenapuun ok-
san. Mutta vain hiukan kuin varkein
näin talon.

Seuraavana aamuna lähdin mui-
den vielä nukkuessa matkaan kartan
ja kameran kanssa. Halusin vielä ker-

ran käydä mummolan taloa katso-
massa ja ottamassa muutaman ku-
van. Kuljin mummolaan äitini kou-
lutietä eli sitä vanhaa tietä. Kun en
ollut varma matkan pituudesta ja ai-
kaa Käkisalmele lähtöön oli vähän,
kiiruhdin juoksujalkaa. Mummolan
kohdalla kuljin hiukan ohi, palasin
takaisin ja otin äkkiä useita kuvia.
Juoksujalkaa lähdin takaisin. Välil-
lä pysähdyin, hengähdin ja ajattelin
— tässä äitini on leikkinyt. Näin suu-
ret kivet joista äitini oli kertonut.
Juuri tässä kiven kohdalla hän oli
koulumatkallaan pelännyt luulles-
saan niitä kummituksiksi.

Päivän retki suuntautui Käkisal-
melle. Kaupunkikierroksen päätteek-
si pysäköimme automme keskustaan
torin varressa olevan suomalaisten ai-
kaisen hotelli-ravintola-elokuvateat-
teri Korelan tuntumaan. Ja heti alkoi
tapahtua. En ollut vielä ehtinyt au-
tosta kadulle, kun kuulin selvällä
suomenkielellä kysyttävän, että on-
ko joku Äänekoskelta. Mieheni kuu-
lui vastaavan, että kyllä on, kun tie-
si isäni olleen sieltä kotoisin. Kysyjä
oli 76-vuotias inkeriläinen nainen, jo-
ka oli ollut sodan aikana Suomessa.
Riemuissaan hän otti laukustaan
vanhan valokuvan, jossa hän oli kol-
men suomalaisen seurassa, kysyen

Kuka tietää?

jos joku tuntisi henkilöitä. Hänen ni-
mensä oli Eeva Nikkanen ja muut
kuvassa olivat Anna Leppänen ja
Anna Nevalainen. Eeva oli asunut
kahden pienen lapsensa kanssa Poh-
jantie, tupa 6 yläkerran huoneessa ja
käynyt töissä Äänekosken tehtaalla.
Hän oli kovin kiitollinen suomalai-
sille viettämästään ajasta Suomessa.
Vuosikausia hän oli kulkenut valoku-
va laukussaan ja suomalaisia matkai-
lijoita tavatessaan aina kysellyt, mut-
tei ollut tavannut ketään Äänekoskel-
ta kotoisin olevaa. Hän halusi viedä
meidät kotiinsa ja oli hyvin ystäväl-
linen ja vieraanvarainen. Kun ker-
roimme, että emme päässeet mum-
molaan, hän oli ihmeissään. Hän kir-
joitti pyynnöstäni venäjänkielisen
viestin mummolan välle ojennetta-
vaksi. Illalla sitten yritimme uudes-
taan. Portti aukaistiin ja meidät toi-
votettiin ystävällisesti tervetulleiksi.
Kurkkuaani kuristi ja itku meinasi vä-
kisin tulla, kun astuin portaille.

Muutamia sanoja suomea osaavan
autonkuljettajan avulla saatoimme
arkaillen kysyä voisimmeko ottaa
muutaman valokuvan. Saimme kier-
tää ja kuvata kaikki paikat sisällä ja
ulkona aina vinttiä myöten. Äidille-
ni sain omenapuun ja kuusiaidan ok-
san. Talon tytär toi vielä pussillisen
punaisia viinimarjoja. Annoin ne äi-
dilleni ja hän laittoi marjat pieniin
pusseihin pakastimeen ja kirjoitti
pälle "kotoa Karjalasta" ja sanoi
ottavansa ne vasta silloin, kun on jo-
tain aivan erikoista.

Lähtiessämme talon emäntä tie-
dusteli, voisimmeko tulla illalla yh-
deksältä uudestaan "kun he ovat saa-
neet kannettua tavarat pöytään".
Niinpä sitten menimme vielä uudes-
taan ja viivyimme yömyöhään syö-
den ja juoden mummolan pöydässä,
jopa vielä siinä huoneessa, missä äi-
tini oli syntynyt. Olin löytänyt juu-
reni.

Marja Jokiniitty

Jos joku Suvannon Seudun luki- joista tietää allamainituista ErP 6:ssa talvisodan aikana palvelleista miehis- tä jotain, niin pyydän ilmoittamaan näistä allekirjoittaneelle tilastotieto- jen tarkistamista varten.	Mustonen Johannes	24. 9. 02
Eeva Adolf syntynyt 26. 4. 09	Nalli Alvar	23. 1. 15
Eeva Albert 17. 7. 04	Naskali Toivo Abraham	21. 1. 12
Eeva Johannes 22. 6. 01	Nurminen Arvi	10. 6. 16
Hakulinen Vilho 6. 1. 21	Paakeli Sulo	13. 5. 09
Halikainen Väinö 24. 8. 15	Pirhonen Juho	1. 4. 05
Henttonen Uno 2. 9. 11	Pitkänen Artturi	28. 3. 11
Henttonen Yrjö 18. 10. 12	Pitkänen Toivo	13. 10. 10
Häyrinen Oskar E 24. 11. 09	Pönkä Eino Veikko	27. 9. 16
Jauhainen K Erik 19. 11. 18	Repo Heikki	14. 2. 03
Karja Väinö 13. 3. 09	Repo Tauno	21. 2. 14
Karjalainen Vilho M 30. 3. 08	Ruottunen Jooseppi	19. 6. 04
Kekki Tauno Nestor 3. 1. 07	Sulervo Mikko	4. 5. 13
Kuronen Armas 2. 6. 07	Söder Hannes	2. 9. 14
Kuronen Eino 2. 5. 21	Ukkonen Väinö	22. 10. 10
Kuisma Aarne 4. 4. 11	Valtonen Juhana	5. 11. 04
Kuisma Einar 19. 8. 12	Valtonen Vilho	6. 11. 10
Kuisma Eino Ilmari 10. 7. 09	Virkki Arvo	12. 4. 16
Kuisma Uno 25. 1. 15	Viskari Eero Iivari	17. 11. 14
Kurikka Väinö 9. 10. 18	Viskari Vilho	25. 1. 07
Lallukka Vilho 7. 7. 11	Voittomäki Sulo	2. 5. 15
Lappalainen Toivo 15. 6. 08	Voittomäki Tauno	28. 9. 11
Lemmetti Matti 25. 4. 15	Luettelosta puuttuvat niiden ni- met, mitkä minä varmasti tiedän ole- van elossa.	
Loponen Väinö 19. 2. 17	Aseveliterveisin Eero Kurikka	
Makkara Juho 1. 1. 05	Os. 32770 Huhtamo, puh. (932) 64 506	
Makkara Viljo Johannes 2. 11. 03	P.S. Pataljoonan vuosijuhla on tä- nä vuonna 27. 12. eli Keljan taiste- lun 52-vuotispäivänä.	
Matikainen Viljo Eino 27. 1. 10		

Kalervo Paukun palkittu, Kaakkois Kannaksen kyläelämää kuvaava teos

KIRVESMÄKI, HELMI KARJALAN KRUUNUSSA

Elämää Suvannon seudulla

ilmestynyt. Hinta 120 mk + postitusk. 15 mk. Tilaukset: Kaija Hynnä,
puh. (921) 707 358, os. Valtola, 23100 Mynämäki ja Aulis Ukkonen,
puh. (90) 505 1897, os. Kirkkotie 21 A, 02700 Kauniainen.

Kirjoja vielä tilattavissa

os. Virkki-Säätiö, Merikannontie 3 B 32, 00260 Helsinki, puh. (90) 497 789.

- Itse tuon sanoiksi virkki II, Heimokirja Eesti, Aunus 120,—
- Itse tuon sanoiksi virkki III, Karjalan Kannaksen perinteitä 150,—
- Itse tuon sanoiksi virkki IV, Itä-Karjalan käsitöitä ja rakennuksia 200,—

Leikkivää laskiaista

Virkki-Käsityömuuseumissa vietettiin perinteistä laskiaistapahtumaa lauantaina 9. 2.

Vanhan tavan mukaan aluksi syötiin maukasta hernekeittoa, jonka oli tällä kerralla valmistanut Kaija Hakulinen. Voileivät ja kotikalja täydensivät aterialausta tehden siitä ”erikoislounaan”.

Kun ohjelmallinen tilaisuus alkoi, laskiaisvieraat kokivat iloisen yllätyksen: Kaunis bulgarialainen pianisti Svetlana Koutcheva oli muutama vuoden tauon jälkeen joukossamme. Hän toimii nykyisin pianonsoiton- ja laulunopettajana Pietarsaaren musiikkiopistossa, ja sieltäkin piipahti perinnejuhlamme.

Käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkki lausui läsnäolijat tervetulleeksi ja laulatti koko joukkoa. Maisteri Helena Meloni kertoi ”Ukko Noan” alkuperästä. — Svetlana, joka on perinyt musikaalisen lahjakkuutensa kapellimestari-isältään ja viulisti-laulajatar-äidiltään, esitti bulgarialaisia kansanlauluja ja soitti Sibeliuksen herkän Berceusen ja Rahmaninovin upean polkan suurella taiteellisella intensiteetillä ja temperamentilla. — Fil. lis. Helena Saarikoski kertoi laskiaisperinteestä mainiten mm.: — Laskiainen on aikaisemmin tarkoittanut laskeutumista paastoon, siis paaston aloittamista. Vastaavasti paaston ajan loppuessa pääsiäinen lienee alunperin merkinnyt paastosta pääsemistä. Laskiaiseen sisältyy monenlaista elämän arkeen, kuten syömiseen, siivoukseen, pellavan viljelyyn liittyviä loitsuja ja taikoja. Laskiaiseen mennessä kaikkien kehruuskien piti olla suoritettu,

Pianisti Svetlana Koutcheva (oik.) ja laskiaisperinteestä kertonut maisteri Helena Saarikoski, ikoninäyttelytaustalla.

sillä silloin kannettiin kangaspuut tuupan. Pellava kuului keskeisesti laskiaiseen, sen kasvua koettiin edistää monin loitsuin ja toivomuksin. Lasketeltaessa kerkalla laskiaisena huudettiin: lipo, lipo liinaa, pitkiä pellavia. Pellavan uskottiin kasvavan pitkäksi, kun naiset laskivat mäkeä hiukset hajallaan. Jokainen toivoi itselleen onnea: pellavaonnea, karjaonnea ja muita naisten töitä helpottavia asioita. — Laskiaisperinne koostuu siis kristillisestä ja pakanallisesta perinteestä, sanoi Helena Saarikoski lopuksi.

Maisteri Eeva Meloni soitti veljentyttärensä Linan kanssa pianolla nelikätisesti ”Piparkakkutanssin” ja ”Kissanpolkan”. Yhdessä laulettiin kaanonina ”Kun minä kolinan

kuulin...” ja ”Lii, lii linnunpoika...” — Vierasjoukko kokoontui sitten käsityömuuseon kahvipöydän ympärille, jossa nautittiin hyvästä kahvista ja Vappu Eskelisen leipomista herkullisista laskiaispullista. Pöydän ääressä Tyyne-Kerttu Virkki kertoi museon kokoelmista. Sitten aivan yllättäen hän improvisoi hauskan seuraleikin pyytämällä jokaista vierasta esittäytymään ja kertomaan, mistä kukin oli tullut pääkaupunkiin. Esittelykierroksen jälkeen todettiin, että läsnäolijoiden neljäkymmentä henkilöä käsittävästä ryhmästä vain kolme oli alkuperäisiä helsinkiläisiä.

Jälleen olemme saaneet viettää virkistävän perinnejuhlan, jonka ainutlaatuinen tunnelma vei meidät muistoissa lapsuuden laskiaisiin. Jäämme nyt odottamaan iloisia virpojaisia 23. 3. kello 15. Virpovitsoja valmistetaan käsityömuuseumissa 16. 3. kello 11—15. — Käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkki toivoo entisen kotiseutunsa, Sakolan, ”tyttöjen” ja ”poikien” osallistuvan aktiivisesti hänen perinnejuhliinsa. Sydämellisesti tervetuloa!

Aili Tuhkanen

Kuusenkaristajaiset

Tammikuun 19. päivänä Virkki-Käsityömuuseon ystävät karistivat menneen joulun koristeet lepotautille. Nuutin päivän kunniaksi olivat Nuuteiksi sonnustautuneet tekstiilitaiteilija Pirjo Katja ja Jenny Manelius. Vappu Eskelinen kertoi Nuutti-perinteen historiasta. Ja yhteislaululla saatettiin Nuutit matkoihin Tyyne-Kerttu Virkin ohjauksella.

Laulaen riisuttiin myös kuusi koristeista.

Tarjolla oli rieskoja ja glögiä ja tilaisuus tutustua tekstiilitaiteilija Pirjo Katajan pehmoisiin tekstiileihin ja kuusankoskelaisen taiteilijan Anne Nummelinin ikoneihin.

Miten semmoisen voisi unohtaa?

Miten minä muistan seppä Heikki Meskasen ja heidän perheensä elämästä Vilakkalasta — minulta kysyttiin.

Ne muistot eivät voi todellakaan unohtua, ne tulee mieleen aina 10-vuotiaaksi asti lapsuuteeni.

Onhan me jotenkin pidetty yhteyttäkin, vaikkakin pääasiassa vain hautajaisten ja juhlien merkeissä.

Muistan, kun kävin sepän pajassa joka päivä, oli niin hauskaa katsoa kun seppä takoi hehkuvaa rautaa... Ja yritin minä voimieni mukaan ja taitoni mukaan palkeitaikin painella ja olla avuksi sepälle.

Äitini sai joka päivä pestä pojan mustaa takamusta, mutta en muista hänen kertaakaan olleen vihainen.

Toivo, Eino ja toisetkin istuivat melkein joka päivä meidän tuvan penkillä — sen muistan. Meillä oli todella hyvät naapurisuhteet kaikkien naapurien kanssa.

Nyt kerron tärkeän asian: Kerttu oli minulle morsian? Tosin ikäeromme lienee ollut noin 20 vuotta. Se oli minulle kova pala kun Kerttu meni toisen kanssa naimisiin... Oli minulla sepän kotona ”oma” tuolikin, josta juuriväärästä kyhättynä. (Kun olisi siitä valokuva.)

Kävimme yhdessä Kalevi ja Aulis Erärannan kanssa sepän isossa puutarhassa omenavarkaissakin — liekö niin kovin varkaita ollut — sillä emme koskaan joutuneet kiinni, mutta se oli hauskaa kun meitä ajettiin

takaa...

Nyt noin 50 vuotta myöhemmin sain tilaisuuden käydä siellä rakkaassa Vilakkalassamme ja siellä nämäkin muistot tulivat niin elävinä mieleen, että pakko on niistä kertoa. Otin siellä videokameralla kuviakin ja olen toimittanut Annikin ja Ilkan kautta sepän perikunnallekin jonkinlaisen nauhan.

Otin minä sieltä muutakin — Otin pienen pussillisen hiekkaa omalta entiseltä kotipelloilta ja sen kävimme siskoni Kirstin kanssa levittämässä isän ja äidin hautakummulle Nokian hautausmaalle.

Tämmöisin terveisin teille kaikille!
Meskasen Arvo ja perhe

On luotettu arpaonneen ennenkin

Eletään taas aikaa ennen sotia. Moni meistä muistaa, että 30-luvulla oli raha tiukassa. Konkurssit olivat tavallisia tapahtumia ja pakkohuuto-kaupoissa vasarat paukkuivat. Isäni kuoltua äiti jäi leskeksi ja pulavuo-

det koettivat myös kotitilaani.

Naapurit olivat aina auttavaisia toisiaan kohtaan.

Eräänä päivänä naapurin vanhaemäntä, Emilia Koiranen, tuli äitini luo ja sanoi, että hän viime yönä näki sellaisen unen, jossa leivoimme yhdessä ruisleipiä ja niitä tuli uuni ihan täyteen! Se uni tietää rahaa!

Meidän pitää ostaa porukassa raha-arpa!

Niin käytiin tuumasta toimeen. Minä rupesin kirjuriiksi. Rahat laitettiin kirjekuoreen ja samalla pyydet-

tiin lähettämään myös meille voittoluettelo.

Arpa piti tilata Helsingistä. Arvonta oli 10 päivänä joulukuuta. Kaksi viikkoa arvonnasta ilmestyi voittoluettelo ja se tuli juuri jouluaattona. Koirasen vanhaemäntä tarkasti arvan ja ei ollut uskoa silmiään: Sillä arvalla oli suuri voitto lunastetavissa! Ei ollut riemulla rajoja sinä jouluaattona. Raha oli todella tarpeen: Teimme talossa täysremontin! Hyvä olisi ollut asua, vaan hyvin kelpasi myös tulen ruuaksi kun sota sytyi.

Käytyäni tänä kesänä kotiseudulla muistuu lämpimästi mieleeni lähi-naapurit. Heistä jokaista rakkaudella muistelee

Käpin Maija

Vanhalle vuodelle

Helena Paavilainen kirjoittaa Helsingistä, että kaikki vain aina juhliivat uuden vuoden tuloa, mutta muistaako kukaan vanhaa? Hän laittaa-kin mukana Sylvi Systän kirjoittaman runon Vanhalle vuodelle:

Lähti pois eikä koskaan palaa,
ei hyvästiä sanonut.
Lähti kuin salaa.
Tuonne häipyi mutkan taa.
Mitä mennessään vei,
mitä mukaansa otti.
sitä sanonut ei.

Sen kaikki tiedämme kuitenkin,
mitä lähteissään kellekin jätti.
Jätti muistoja iloista, suruistakin.
Ehkä suuria toiveita, pieniäkin.
Lupauksia haaveita jätti.

Sinne häipyi pois vanha vuotemme.
Arvokkaasti hiljaa ja salaa.
Usein kuitenkin sinua muistamme,
kun muistamme ilomme, surumme,
muistamme sinutkin silloin.
Vaikka et koskaan palaa.

SANANPARSIA

Enne sitä o talve lehmättä, enneko joulun akatta.

Ennemmiä sitä syöp ko selkäänä ottaa.

Herra se on herrallaki, vaivasellaki Jumala.

Enhä mie köyhyyve takkie köykys kävele, mut vilu ja nälä takkie.

Ottipa poika purtavaksi kovan pähkinän poloinen,
kirjoittaa lehteen hitusen kronikan sivunpituiseen.
En ole mikään stilisti, mutta aivoissani ajatus vilisti.
Tartu kynään Keljan poika, paperille jotain panna koita.

Kiviniemestä bussilla lähettii ja Haitermaan lentokenttä kierrettii.
Salakan mäki alas laskettii ja tienvarren maisemia katseltiin.
En nähnyt apteekkii ei ollut Virkkii.
Ei ollut Osuuskauppaa eikä Rauvala myllyy.
Siellä kaikki oli heittänyt vähän niinkuin häränpylly.
Kirkonmäki kierrettii, alakautta ajettii.
Ei ollut kirkonkylä entinen.
Oli rakennettu uutta ja iso kuva Leninin.

Saavuttuamme Runteenmäelle katselimme Keljaa.
Lietteenpenkereen yläpuolella kasvoi rehuviljaa.
Ei näkynyt sirppiä, vasaraa ei haravaa.
Se oli koneella korjattavaa tavaraa.

Sakissa kun lähettii, siinä sitten muisteltiin.
Kellä muisto mukavin. Kenellä kaiho katkerin.
Makkaran tietä vähän matkaa, sitten stenkkipoo, mihin jatkaa.
Useampi lähti mäkeä alas, missä joskus katkennut on moni kelkan jalas.
Alas mentyämme en tuntenut Inkisen ja Karppasen rajaa.
Tuntui kuin muisti olisi ollut vajaa.
Poissa oli venäläisten sankarihauta, eikä siellä peltoja peittänyt rauta.
Ei kasvanut ”Satumetsä” havupuita, sen hiekassa lepää vielä ihmisluita.
Mutta pystyssä oli vielä yksi pieni kelo
joka muistutti: Tähän rantaan päättynyt on moni ihmiselo.

Keljan matkaa muistellen

Pellot lietteellä kasvoi heinää.
Suvannonrannan vitikko oli kuin seinää.

Kylän raittia me asteltiin ja sivuillemme vilkuiltiin.
Ankea siellä oli asutus.
Se oli sodasta muistutus.

Ei ollut taloja tallella Kallosten, Karppasen,
Inkisen ei Kuupon, Loposen, Karvasen.
Paukut ja Paasot oli pantu tasaseksi.
Oli kylän joskus vallannut raivo.
Paukun kohalla sentään säästetty kaivo.
Koivumäel oli sopuisat eläjät, sinne oli auki veräjät.
Teetä ja hunajaa maisteltii ja tervetulleeks vastaki toivottii.
Matalaksi oli mennyt Santerin maja. Mutta pihalla seisoi punainen lada.
Paason puutarhassa kasvoi vanha tammi.
Seisoi siinä vakaana kuin Keljan Oltermanni.

Kermisen Anni Keljast’ löysi oman tuvan.
Sisälle mentyään meinasi saada ahteriinsa kalossinkuvan.
Koppasen Kauko kotonaan, käväisi yli pellon.
Tuliaisena sieltä toi ystävyiden kellon.

Talot: Viskari, Kiuru ja Saju-Ville (Karvanen) oli siirretty, ties minne.
Karvasen ja Kiurun välissä oli lautarakennelma.
Sen päädyssä luki suomeksi Kelja.
Kekin tontilla oli vinkkelirakennus,
mutta ei saanut selvää oliko se asumus.
Heikkonen, Kiuru (Emil) ja Paukut oli asuttu?
Mutta pelloilta rakennukset pois purettu.

Puhdas oli Kukon tontti leppäpuista.
Kun vielä mainitsen Kaartisen Simon. Niin sitten en enää muita muista.
Palattii sitten Runteenmäelle, ja tehtii mutka Taipaleenjoelle.

Paluumatkalla pikku pysäys Rapamäellä.
Katsellessamme Nuorisoseurantaloa, ei se oikein kestänyt päivänvaloa.
Katto oli romahtanut alas, Sitä meistä useampi kuvasi ja manas.

Paikalla jossa ennen oli Haparaisten kansakoulu
tulikin ikävä jo Ouluun.

Saavuimme Kiviniemen ”kortteeriin”.
Siinä hieman syötiin ja levättiin.
Illemmalla naapuritalos vähän karkeloitii
ja väsyneitä jäseniä vähän notkisteltiin.
Siellä laulettii ihan Olavi Virtaa.
No, sehän kävi meijä jokaiseen pirtaa.

Kaikki loppuu aikanaan, niin myös tämä retki.
Monen muistiin varmaan on jäänyt joku retken hetki.

Euto Kuuppo

Elokuinen matka kotiseudulle

En tiedä miten kertoisin sen,
tään matkamme ainutkertaisen
kun kävimme Sakkolassa.

Antoi Luoja kauniit ilmatkin,
siitä olimme mielin kiittollisin
koko toiviomatkamme ajan.

Me Kiviniemessä yövyimme,
Kaks’ yötä siellä vietimme
ja teimme Ryökkylään retken.

Oli meillä tulkit herttaiset,
aivan kullan arvoiset,
monta asiaa he selvitti meille.

Me Kylm’-ojan takana kuljimme,
tutut pihat ja paikat tunsimme,
johti polkumme Suvannon rantaan.

Lepäs Suvanto eessämme tyynenä
ja rannan hiekka pehmeä
otti retkeläiset vastaan.

Synnyinseutua armasta katsellen
ja kotimme paikkoja etsien
me siellä vaelsimme.

Kävin minäkin kylässä
— en selittää voi tunteitain
kun astuin tuttuun tupaan.

Myös lapsuuden paikassa käväisin,
oli kaivo ja ruusupensaskin
siellä paikalla entisellä.

Kotipitäjän kirkon rauniot näin
ja siinä mielet herkistään
me veisasimme virren.

Jatkoimme matkaa eteenpäin,
minä Taipaleenjoen ja Laatokan näin.
Näytti Laatokka voimansa meille.

Tätä kaikkea aattelen jälkeenpäin,
se oliko totta, vai untako näin,
että kuljimme tosiaan siellä?

Kotikylässä jos vielä käydä sais,
se hetkeksi kaipuuta helpottais
— tämä meille on yhteinen toive.

Niin paljon ois vielä kerrottavaa,
mutta annan sijaa, että toisetkin saa
kertoa kokemukset...

Saarijärvellä Jenny Siikamäki
(o.s. Karppanen)

Kiviniemen reissumme

”Voisko ihanammin päivän enää
alkaa...”

Kyllä oli sellainen elämys Meska-
sen Arvolle Vilakkalassa, etten olisi
ikinä uskonut!

Kyllä kai se niin on, että mihin hei-
moon ihminen on syntynyt ja siellä
lapsuutensa kasvanut, niin sitä ei pi-
täisi unohtaa.

Kyllä 39 ihmisen seurueemme teki
minuun niin syvän vaikutuksen, et-
tei se unohdu koskaan.

Sitten kun vielä sain käydä entisel-
lä kotipihallani Vilakkalassa, vaikka
siellä ei rakennuksia ollutkaan, niin
kyllä silti kannatti käydä. — Oikein
haikeaksi siellä mieli tuli.

Vielä siihen unohtamiseen, että hy-
vin usein näkee täällä muualla Suo-

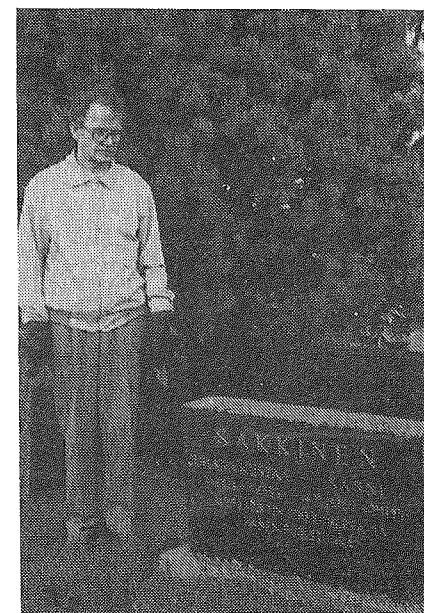
nessa, että jopa omat karjalaiset ar-
vosteleivat toisiaan, murteesta, vilk-
kaudesta ym.

En kiellä, ettenkö itsekin halunnut
jättää Karjalan murretta pois, silloin
kun tänne tulin, mutta jätin sen pois
vain puhuessani... En todellakaan
unohtaakseni sen!

Tuolla Kiviniemen reissulla kuulin
kyllä sellaisia sanoja, jotka eivät he-
ti tulleet mieleen, mutta hetken muis-
teltuani sanojen merkitys muistui mi-
nulle.

Kiitos vielä kerran matkan järjes-
täjille! Maan mainiolle autonkuljet-
tajalle ja teille kaikille toivotan hyvää
jatkoa ja näkemiin — ehkä jo ensi
kesänä!

Arvo Meskanen

Heikki Lopenen Kirvesmäeltä (Ku-
rikka) kävi 19. 9. 1990 Metsäpirtin
kirkkoherran, rovasti Sakkisen hau-
dalla ilmajoella.
Kuvan otti: Maire Lopenen.

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

80 VUOTTA täytti 3. 1. 1991 Elsa Maria Ukkonen Porissa. Hän on harrastanut käsitöitä, toiminut Marttayhdistyksessä ja on ahkera kirkossakävijä. Kotikylä Sakkolassa Riiska.

75 VUOTTA täytti 11. 11. 1990 Hilma Ukkonen o.s. Henttonen Punkalaitumella. Hän on toiminut Marttayhdistyksessä ja harrastanut käsitöitä. Asuinpaikat Sakkolassa Vilakkala ja Riiska.

75 VUOTTA täytti 12. 12. 1990 Selma Silvasti o.s. Pulakka Punkalaitumella. Kotikylä Sakkolassa Lupa.

70 VUOTTA täytti 17. 10. 1990 Sirkka Liina Salmikallio o.s. Suikkanen Punkalaitumella. Kotikylä Sakkolassa Lapinlahti.

70 VUOTTA täytti 27. 12. 1990 Rauha Vappu Pulakka o.s. Kallonen Punkalaitumella. Hän on ollut mukana Marttatoiminnassa. Kotikylä Sakkolassa Ojaniemi.

60 VUOTTA täytti 20. 8. 1990 Veijo Ukkonen Punkalaitumella. Vanhemmat: Amalia o.s. Leppänen ja Taavetti Ukkonen olivat kotoisin Sakkolan Riiskasta.

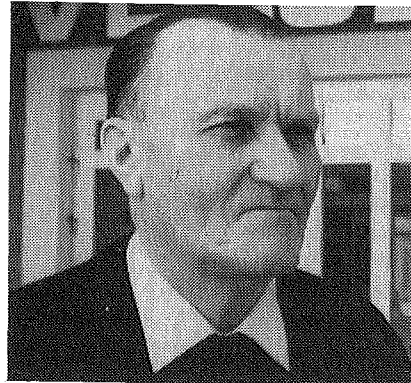
60 VUOTTA täytti 30. 11. 1990 Eila Junno o.s. Lamppu Tampereella. Entinen kotikylä Sakkolan Petäjärvi.

Anna-Liisa Welling os. Kurki täytti 80 vuotta 4. 1. Nokialla. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Kirkonkylä. Anna-Liisa Wellingin vuosikymmenien haave toteutui viime kesänä: hän pääsi käymään kotikylässään. Syntymäpäiviä vietettiin kotona Nokian Koskenmäessä lähiomaisten kanssa.

80 VUOTTA täytti Laura Pitkän Vilppulassa 18. 1. Hän on syntynyt Sakkolan Kaarnajoen kylässä.

80 VUOTTA täytti 7. 9. 1990 Eino Albert Valtonen Punkalaitumella. Kotikylä Sakkolassa Valkjärvi.

80 VUOTTA täytti 17. 10. 1990 Iida Kihlström o.s. Ukkonen Rautjärvellä. Hän toimi talvi- ja jatkosodassa lottatehtävissä ja on harrastanut käsitöitä. Kotikylä Sakkolassa Riiska.

Kauko Virolainen täytti 3. 2. 70 vuotta Vesilahdessa. Hänen entinen kotikylänsä on Petäjärvi. Virolainen on ansioitunut rintamamies, joka kasvoi maanpuolustushenkeen jo kotikylässään suojeluskunnan poikaosastosta pitäen. Sotien välillä hän toimi Lounais-Hämeen Suojeluskuntapiirissä kouluttajana ja sai silloin ensituntuman nykyiseen kotiseutuunsa Vesilahteen. Panssarintorjuntatehtävissä ansiokkaasti palvellut joukkueenjohtaja Virolainen on nykyisin reservin yliluutnantti.

50 VUOTTA täytti 12. 10. 1990 Raili Marjatta Sevon o.s. Naskali Punkalaitumella. Vanhemmat: Kerttu o.s. Jaatinen ja Viljo Naskali Sakkolan Lapinlahdelta.

50 VUOTTA täytti 12. 1. 1991 Raimo Naskali Raumalla. Vanhemmat Loviisa o.s. Lopenen ja Johannes Naskali Sakkolan Lapinlahdelta.

Kotiseutumatka **SAKKOLAAN** 11.—12. toukokuuta 1991. Lähtö Tampereelta, majoitus Kiviniemessä. Ei tarvita viisumia, passi riittää. Kuljetukset kotikyliin ym. Lähemmin: Hilka Innamaa puh. (931) 145 170.

PITO-KALAASI KY
JUHLA- JA MERKKIPÄIVÄPALVELU
AILA JA KATI HEIKKILÄ puh. 433 902
VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!
JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

— — —
AILA HEIKKILÄ Saarenkärjenk. 1 B
33300 TAMPERE puh. 433 902

KUOLLEITA

Alma Jortikka o.s. Ukkonen syntyi 13. 5. 1912 Sakkolassa, kuoli 12. 12. 1990 Vilppulassa. Entinen kotikylä Sakkolan Kaarnajoki.

Anna-Maria Kiiskilä o.s. Peltonen syntyi 3. 2. 1901 Metsäpirtissä, kuoli 13. 12. 1990 Vilppulassa. Entinen kotikylä Sakkolan Kaarnajoki.

Olavi Vulli syntyi 29. 4. 1913 Sakkolassa, kuoli 16. 10. 1990 Loimaan aluesairaalassa. Entinen kotikylä Röykkylä, viimeinen kotipaikka Punkalaidun.

Rosa Maria Riitta Sikanen o.s. Niukkanen syntyi 23. 7. 1910

Sakkolassa, kuoli 14. 12. 1990 Punkalaitumella. Entinen kotikylä Sakkolan Valkjärvi ja viimeinen asuinpaikka Punkalaidun. Siunattu Punkalaitumen kirkossa 5. 1. 1991, jonka jälkeen muistotilaisuus seurakuntatalossa.

Elsa Tiinus syntyi 6. 9. 1909 Sakkolan Purpuassa, kuoli 24. 6. 1990 Montrealissa Canadassa. Siunaustilaisuus oli 28. 6. 1990 Pyhän Mikaelin Suomalaisessa Evankelisuterilaisessa kirkossa Montrealissa. Muistojumalanpalvelus pidettiin samassa kirkossa 21. 10. 1990. Tuhka laskettiin Ikaalisten kirkkomaahan 26. 1. 1991 lähiomaisten läsnäollessa.

Anna Maria Kuoppasalmi o.s. Sipiläinen. Syntyi 24. 6. 1923 Sakkolassa, kuoli 4. 1. 1991 Hämeen-

linnassa. Entinen kotikylä Sakkolan Kirkonkylä. Siunaus toimitettiin Hämeenlinnan Vuorentaan kappelissa. Suremaan jäivät puoliso, tytär, tytärtärentytär perheineen ja sisko.

Johannes Kurikka syntyi 18. 11. 1905 Sakkolan Petäjärvellä, kuoli 27. 1. 1991 Nokialla. Hänen viimeinen kotikylänsä Sakkolassa oli Kirkonkylän Luprikkala ja viimeinen kotipaikka Nokian Joenpohja. Siunaustilaisuus Tottijärven kirkossa 9. 2. 1991, jonka jälkeen muistotilaisuus Tottijärven seurakuntatalossa.

Rauha Maria Lehtola o.s. Meskanen syntyi 23. 7. 1925 Sakkolassa, kuoli 16. 1. 1991 Tampereella. Hänen kotikylänsä Sakkolassa oli Kaarnajoki ja viimeinen kotipaikka Vilppula.

Onnellinen vanhuus

"Herra, nyt Sinä lasket palvelijasi rauhaan menemään, sanasi mukaan, sillä minun silmäni ovat nähneet Sinun autuutesi, jonka Sinä olet valmistanut kaikkien kansojen nähdä, valkeutesi, joka on ilmestyvä pakanoille ja kirkkaudeksi Israelille."

Luuk. 2:29—32.

Taiteilija on maalannut tästä raamatun paikasta taulun, jossa Simeon on Jeesus lapsi sylissään ja antanut sille nimen: "Onnellinen vanhus".

Kyllä nuorempikin saa olla onnellinen Jeesuksen omana. Mitä Simeon näki Jeesus-lapsessa? Kaikkien kansojen autuuden, pelastuksen: "Ei ole taivaan alla muuta nimeä annettu, jossa meillä on pelastus, kuin Jeesus-nimi."

Tätä pelastusta evankeliumi meile jouluisin julistaa. Joulun sanoma uudestaan sanoo meille: Teillä on Vapahtaja ja Hänessä on lunastus ja syntien anteeksi antamus.

Sinä lasket palvelijasi rauhaan me-

nemään. Jeesus on kuoleman voittaja. Hänen kanssaan on lohdullista ajatella elämän loppua ja käydä kuolemaan.

"Minä olen ylösnousemus ja elämä, ja joka uskoo minuun hän ei ikinä kuole."

Kristuksessa meillä on elävä toivo. Onnellista matkan tekoa Jeesuksen kanssa.

Eero Kuisma

Sakkola -90

(Sanat/säv. Raimo Soikka)

1. Nyt laulumme soi, se ain uudelleen,
ei haipua voi, kun Luojamme loi,
tään kauneimman maan, mi ain kukoistaa,
ja siksi soi:
tää on yhteinen isänmaa!

2. On toiveiden maa, mi kaipuussa soi,
sen luoksensa saa, ja ain omistaa,
kun katseensa taas, saa sinne kohottaa,
ja silloinkin soi:
tää on yhteinen isänmaa!

Tämän laulun esitti Sakkola-juhlassa Juupajoella 5. 8. 1990 Juupajoen kirkkokuoro ja Juupajoen Maamiesseuran torvisoittokunta yhteisesti kantaesityksenä tekijänsä Raimo Soikan johdolla. Vaikuttava esitys sai monen kuulijan silmät kostumaan. Johtajalle annettiin hyvin ansaitut kukkaset.

Viimeinen lähtö kotoa IV

Näin meidän piti lähteä Pieksämäeltä edelleen, mutta siitä ei tullut mitään vähään aikaan. Kun menin hakemaan karjaa pellolta niin huomasin, että yksi lehmistä — Sirpa — oli loukannut jalkansa niin pahasti ettei päässyt kulkemaan. Talon perhe soitti eläinlääkärin paikalle ja hän tutki lehmän jalan, todeten, ettei sitä voi nyt kuljettaa. Niin meidän täytyi jättää Sirpa sinne talon väen hoitoon ja pääsimme muun karjan kanssa lähtemään eteen päin.

Suunta oli Suonenjoelle. Kuljimme pitkiä metsätaipaleita ja päädyimme vihdoinkin kansakoululle. Pyrimme yöksi, mutta opettajat kielsivät. Mutta tämä meidän etumies Otto Kaartinen oli kovana ja sanoi, että tämä koulu on yhteiskunnan laitos, joten sitä suuremmalla syyllä me käymme tähän yöksi, sillä olemme väsyneitä ja pitkän matkan kulkeneet.

Eihän siinä opettajien vastustus auttanut ja hyvin me tämän jälkeen sovittiinkin.

Veivät lehmät peltoon ja syöttivät ja juottivat meidät! Saimme koko luokahuoneen käyttöömmme ja sinne opettajat petasivat meille hyvät vuoteet.

Meillä oli sakissa naapurin isäntä, joka ajoi meidän toista hevosta. Hän oli aikaisemmin toiminut kanttorin viransijaisena ja niin me lauloimme hengellisiä lauluja opettajien ihmetellessä, kun meillä oli kanttorikin mu-

kana. Meillä oli oikein hyvä yökortteeri.

Aamulla haimme lehmät heinäpellostasta ja jatkoimme taas matkaa. Suonenjoelle emme kuitenkaan saaneet vielä jäädä. Sanottiin, että täytyy mennä Rautalammilta ja niin lähdettiin taas eteenpäin. Saavuimme Rautalammin pappilaan, jossa jo oli paljon sakkolalaisia lehmineen. Meidän kirkkoherran perhe oli myös siellä. Laurilat ilostuivat kovasti kun näkivät minut, koska olimme hyviä tuttuja. — He olivat poikani Erkin kummeja.

Muistan, kun ruustinna sanoi, ettei heillä ole oikein ruokaakaan. Anoin heille leipää ja voita, kun olin varannut runsaasti evästä. Siitä he olivat iloisia ja me siitä, kun tapasimme oman sielunpaimenemme.

Minä en silloin tietänyt miehestäni mitään ja siksi kirkkoherra Laurila hommasi mieheni osoitteen minulle ja näin sainkin yhteyden mieheni kanssa. Tämä olikin suuri ilosanoma.

Meitä sakkolalaisia jaettiin pitkin Rautalampea ja pääsimme samaan taloon koko perheemme, missä jo mummo ja lapset asuivat.

Erkki oli silloin 1 vuoden ja 9 kuukauden ikäinen, eikä poika tuntenut äitiään! — Olin niin surkea ja mustana, kun olimme kaksi viikkoa matkanneet maantiellä.

Tutustuihan poika sitten ja muisti

äidin.

Kahden viikon kuluttua teimme taas saman matkan, kun haimme Pieksämäeltä sinne jäänyttä lehmää.

Seitsemän vuoden ikäinen Helvi-tyttö oli mukana. Hän ajoi lehmää kun minä talutin. Edessä oli samat pitkät metsätaipaleet. Helvi väsyi ja itki, kun ei olisi jaksanut enää kulkea. Minä rohkaisin sanomalla, että kohta ollaan samalla koululla kuin aikaisemminkin ja niinpä pääsimmekin sinne yöksi.

Yön levätyämme jaksoimme taas jatkaa matkaa. Näin saavuimme evakkokotiin toisten luokse. Siellä asui oman perheen lisäksi myös tädin perhe.

Olimme siellä lähelle joulua. He antoivat lehmille laitumen ja me autelimme heitä kesätoissa.

Sitten näimme sanomalehdessä, että halukkaat saavat haltuunsa entisen tilan. Siinä samassa setä lähti Ruovedelle vastaanottamaan Leppäkorven tilaa. He täyttivät tarvittavat paperit ja niin me pääsimme taas jouluksi kotiin.

Se oli suuri ilo, kun taas saimme oman katon päämme päälle, vaikka ei päästyäkään sinne Karjalan kotiin.

Maire Salmela

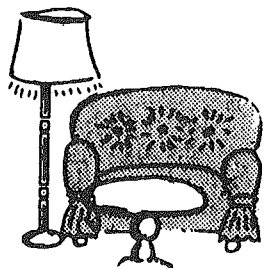

SANANPARSIA

Enne se kurk kuolee, ennenko suolla.

Ei tule kesä kertomatta eikä talvi taakse katsomatta.

Ei ole jyrist eikä järist, mut ko tuluo vanha vappu ni sillo o kesä.

Verhoiluliike

AAPRO KIISKI

41490 Niemisjärvi
☎ (941) 845 724

Hankasalmi

Juhannusmatka Möngönlammen rannalle Sakkolan Ojaniemeen II

Sakkolan rotuporsaat kasvavat nyt Hämeen mailla: Timo Valkonen isännöi Wisamäen porsastilaa.

Palkinto

Vesilahdessa, Kaakilan Wisamäen tilaa isännöivä Valkosen perhe on titeloitu pitäjän vuoden maaseutuyrittäjäksi. Isäntä Jaakko Valkosen sukujuuret ovat Sakkolassa — hänen vanhempansa Toini ja Matti Valkonen omistivat aikanaan Sakkolan Hovin. Jaakko Valkonen toi Astan talon emännäksi vuonna 1953. 1960-luvulla Valkoset erikoistuivat kasvattamaan Sakkolan rotuporsaita, ja yhä edelleen sikatalous on tilan pääelinkeino. Mutta sen rinnalle on liitännäiselinkeinona kasvatettu maatilamatkailua venesatamaineen ja kotieläinpihoineen.

Tilalla on muutama vuosi sitten tehty sukupolvenvaihdos: vanhin poika Timo Valkonen on nyt Wisamäen virallinen isäntä. Ja edelleen jatkuu rotuporsaiden kasvatus: tilalla syntyy noin tuhat possua vuodessa.

Lisäyksenä Suvannon Seudun numerossa 6 saanen tuoda esiin lisäkerontaa juhannusmatkaltamme ja muistelen kotikylämme nykyisiä tapaamiamme ihmisiä ja elämää siellä.

Korjaan kirjoituksen loppujakeen näin kuuluvaksi: Tuntuu uskomattomalta, että matkoilla pitäisi olla vielä miellyttävämpiä ihmisiä.

Ojaniemen kylään matkustimme Kiviniemestä Petäjärven Ryhmän kautta Sudenhäntään josta käännyimme kohti Ojaniemeä, joka tie oli huonokuntainen Möngönlammen rantaan saakka. Lampun Laurin, ”Matun Laurin”, tienhaarasta alkoi uusi sorapäälysteinen ja hyvä tie, joka kulki koko Ojaniemen kylän halki entisellä tiepohjalla.

”Matun Laurin” tienhaaraan, vähä Ojaniemeen päin oli nykyiset asukkaat rakentaneet asuintalon. Pulakan Villen pihassa kävimme, jossa oli ainoa entinen talo koko kylässä.

Pulakalta Nihdille päin pellot olivat hyvin viljeltyjä, mutta minkäänlaisia rakennuksia emme nähneet. Jatkoimme Sikiönmäelle, josta Suvanto näkyi kuin ennenkin mutta kaikki entiset pihat olivat metsittyneet. Ei myöskään Sikiön, Lankisen, Söderin, Naskalin rakennuksista ollut jälkeäkään.

Pulakan Muonin pihassa kasvoi paljon omenapuita, pellot oli kyllä viljelyksessä, mutta ei asutusta.

Tie kulki entistä reittiä jäljitellen Ollikaisen Mikon pihalle. Ollikaisen talon ja navetan välistä tie kulki Kolmikantaan, Häränsilmä-kulppa oli aivan entisellään ja uusi tie kulki Ojaniemelaisten koulutietä seuraten Onnennotkoon päin, kääntyen ennen Lätyskää kiveä Kylmäojan suuntaan jatkuen Hartikaisen ja Emäntäkoulun paikkojen ja Kansakoulun välistä kohti Hovinjärven rantaa.

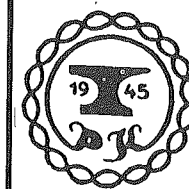
Kansakoululla käynnistä kerroimme jo kirjoituksen ensimmäisessä jaksossa. Samoin kerroimme matkamme jatkuneen Petäjärven Ryhmän kautta takaisin majapaikkaamme Kiviniemeen.

Myös ensi kesänä on tarkoituksemme jälleen lähteä ”tutkimusmatkalle” entiseen kotikylään Ojaniemeen ja myös Hovinkylään, koska kuulumme samaan koulupiiriin ja tämän kesäinen matkamme onnistui oikein hyvin. Toivottavasti koulupiiriläisten yhteistyö jatkuu hyvissä merkeissä ja tunnuksena olkoonkin:

— Ensi kesänä uudestaan!

Hyvää jatkoa ja tapamiin!

L L

**PÄRSSISEN
KONEPAJA**

35500 KORKEAKOSKI,
PUH. (935) 81 204, iltaisin (935) 81 435,
Autopuh. 949 239 535

Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita

Talvisodan evakkomatka

Kun talvisota alkoi niin Sakkolan Riiskaan putoili runsaasti räjähteleviä tykin ammuksia, jotka eivät tehneet vahinkoa. Mutta evakkoon lähtö alkoi.

Matti Koppanen valjasti kaksi hevosta ja rekiin laitettiin tavaraa. — Toiseen vanhaisäntä ja emäntä, sekä nuoriemäntä ja vuoden vanha poika ja naisten polkupyörä. Toista hevosia ajoi renkipoika ja siinä oli naispalvelija ja kaksi naapurin naista. Petäjällä vähän levättiin ja sieltä isä kävi vielä kotona. Teurasti kaksi 60 kilon ”porsasta” ja otti mukaan evästä, myös leivät jotka naapurin emäntä oli ottanut pois uunista.

Matkaa jatkettiin Kiviniemen sillan kautta Räisälään, jossa he viipyivät muutaman viikon ajan.

Työvelvolliset ja nuoret suojeluskuntalaiset olivat ajaneet omistajilta jääneet lehmät kotikylästä Kiviniemen kautta Pannusaarelle asti. Martti ja Juho Kekin pellolla niitä viimeksi näin.

Kun olimme asemissa Luprassa, niin kävin kotiväkeä katsomassa ja ohjasin renkipojan hakemaan yhden lehmän, josta saivat perheelle maitoa ja voita.

Kekillä oli paljon evakkoja levähtämässä. Ruokaa ja juomaa oli vapaasti saatavissa... Kuka lie maksanut?

Raudun isännät laskivat leikkiä ja kyselivät toisiltaan, että kuinka kauan pitää olla ”purlakkana”, jo-

ka tarkoitti tilattomana elämistä.

Ei siinä Räisälässäkään saanut kauempaa olla, vaan piti jatkaa matkaa eteenpäin. Meidän perhe määrättiin lähtemään Urjalaan. Hevoset otettiin junaan, mutta lehmät myytiin teuraaksi ja lienevät menneet armeijalle.

Urjalassa heidät ohjattiin Valkkilän kylään, Tasso-nimiseen taloon, jossa oli kotona vanhat isäntä ja emäntä sekä yksi tytär. Kolme poikaa oli sodassa, joista nuorin joutui jossain vaiheessa vangiksi. — Radiossa oli venäläiset ilmoittaneet hänen nimensä. Rauhan tultua poika palasikin kotiin. Tosin mitään hän ei suostunut kertomaan vankina olostaan. Vain sen, että väsymyksestä nukahti kannon päähän ja siitä vietiin.

Minä kun pääsin sodasta pois, niin me muutettiin Vesilahteen, joka oli määrätty asuinpaikaksi.

Sakkolan Riiskan kansakoulunopettajalla ei silloin ollut hevosta, mutta oli hevosreki, hevonen lienee ollut armeijalla käytössä — niin hän ”latoi” viisi lastaan, 1—8 vuoteen, rekeen ja vetivät sitä perässään viisi kilometriä, ennen kuin eräs Riiskan isäntä otti heidät peräänsä ja kuljetti edelleen kunnes pääsivät junakuljetukseen.

Opettaja Toivo Vähämäki itse jäi armeijan hommiin. Rauhan tultua hän pääsi opettajaksi Kiteelle, jossa

hänellä oli myös maatila. Täältä hän muutti myöhemmin Joensuun Kettuvaaraan. Hän on vaimonsa ja kahden poikansa kanssa päässyt tänne haudan lepoon.

Kolmas poika on insinöörinä Tampereella, tytär Helsingissä ja vanhempi tytär asuu Outokummussa.

— — —

Kun me muutettiin Vesilahteen Järvenrannan kylään, niin meillä oli vielä kolme hevosta, joista yhden orivarsan sain orivarsa-laitumelle Perheentuvan kartanoon Tyrvännölle. He ostivatkin varsan meiltä. Keväällä 1941 muuttimme Vesilahden Loh-nattilaan, aivan Viialan rajalle autioon taloon, josta saimme maata vuokralle hehtaarin kylvöalan. Tuli lähtö jatkosotaan, josta helmikuussa 1942 pääsin pois. Isäni oli korjannut kylvämäni viljan ja ostanut ruista pystyyn kasvavana ja näin saimme lähtiessämme takaisin Karjalaan siemenviljaa ja ruista ruokatalouteen. Isäni oli hakenut yhden lehmän Niivalasta, jonka veimme takaisin Karjalaan.

Tietääkseni ei silloisesta Sakkolasta jäänyt kuin muutama henkilö sotatoimialueelle.

Eräs Riiskan isäntä kuljetti kahta lehmäänsä noin 4 km ja oli jäänyt erääseen taloon, josta katosi jäljetömiin.

Väinö Koppanen

Lettipää lettutuulella

Veljeni ja minä olimme kaksin kotona. Minä olin ehkä seitsenvuotias, veljeni oli nelisen vuotta vanhempi.

Meidän teki mieli lettuja. En muista, miten me taikinaa hörkentelimme, mutta muun muistan sitäkin tarkemmin.

Veljeni latoi letut lautaselle. Katsellessaan lettupinoa hän sanoi: — Kyl-

lä tuoksuu hyvälle. Määppäs tielle haistelemaa tuntuks sinne asti.

Miehän mänin. Lentää lehestin lettinahat lepattaen polkua myöten kylätielle.

— Tuntuuks letun tuoksu siel? veljeni huusi ovelta.

— Noo, kyy! se tuntuu, mie vastasin.

— Määppäs vähä etemmäks.
— Tuntuuks siel? veljeni huusi.
Ei tuntunut tuoksua ja kuulin veljen äänen: — Tule jo pois!
Miehä tulin. Tulinkin sellasella haitakalla etten ollut henkiäin tavata. Läähättytti.
Ja sitten itketti.
Veljeni oli syönyt kaikki letut.

Hanna Kitunen

Muistikuvia ”Artin myllystä”

Suvannon Seudun sivuilla on jo kerrottu useasti Sakkolan kunnan alueella toimineista myllyistä. Kerrottu on vesivoimalla pyörineistä myllyistä, en muista, että höyrysahojen kylkijäisenä toimineista myllyistä olisi mainittu mitään. Viiksanlahden valssimyllystäkin vain lyhkänen maininta kerran.

Saijanjoen Saarniaistenkosken vesivoimalla on aikojen kuluessa pyörinyt ensin Jukkerin mylly, sitten Vaarin mylly jonka Paussu-suku minun muistini ajan omisti ja oli 1920-luvulla Simon kuoltua jonkin aikaa toimettomana. Karttunen rakensi myllyn kosken alajuoksulle ja mylly oli käynnissä samoina vuosina kuin Vaarin myllykin yläjuoksulla.

Vapausota-aikana ja kymmenisen vuotta sen jälkeen pyöri 1910-luvulla Rämö-nimisen miehen rakentama aivan parhain sen ajan jauhomylly kosken alimmassa putouksessa.

Myllypato oli vankkarakenteinen kivipato ja vesivoima pyöritti uuden aikaista pystyturpiinia.

Tästä Rämöstä en paljon muista, emäntä oli Maria nimeltään ja tuuditti kyllä minua kehdossa pikkuisena mutta myllärin etunimeäkään en muista.

Saima-tytär oli kovin iso kooltaan, kävi Amerikassa ja sieltä palattuaan vieraili kotonani ja näytti oikean ”jenkki-tempun” silmiäni eessä ja jota ihmettelen vieläkin vaikka tähän ikään ehtineenä paljon olen tieni varrella nähnytkin! Rämöltä Lennart Sääksjärvi osti tämän myllyn 1918.

Sääksjärvi-suku oli muuttanut Hämeestä Valkjärven Peräkorven kautta Sakkolaan ja suvun omistuksessa oli talvisodan syttyessä Saarniaiskosken rantaa noin kolme kilometriä. Kaksi veljestä ja sisar asuivat Valkjärven puolella ja Lennart perheineen ja sisarensa ja kolme veljensä poikaa Sakkolan Petäjällä.

”Artin mylly” koneistukseltaan oli sen ajan parhainta tasoa: Vesiturpiini antoi voiman ruiskivelle, kaurakivelle, kuorimakivelle, ohran kuorimarummulle, ryyneleikkurille joka

samalla seuloi suurimot ja litistyskoneelle.

Lähes kymmenen vuotta sai myllyssä myös sihtijauhoja vehnästä ja myös rukiista mutta kun joka pitäjään rakennettiin 1930-luvulla vehnälle valssimyllyt jäi tämä valurakenteinen vehnäkivi toimettomaksi ja myyntiin. Samoin kävi asennetulle tatarikivelle kun Ville Paussu kotitui ja alkoi jauhaa ”puukivillään” Suomen parhaita tatarisuurimoita.

Artin myllypadossa oli jo toinen turpiini joka tuotti sähkövoimaa ja jauhatuspuoli olisi jäänytkin toisarvoiseksi kun patoa oli tarkoitus korottaa ja siirtyä kokonaan sähköön tuottoon.

Talvisodan syttyessä kaikki Saarniaistenkosken rakennelmat räjäytettiin.

Tämän myllytarinan jatkoksi ehkä myöhemmin kerron lisää näiltä rannoilta, olihan koski rantoineen, kalsoineen ja laitteineen minulle läheinen ja sinne minä iäti kaipaen...

Viljo Purontaa

Suunmukaisella lounaalla Vesilahdessa

Vesilahden Karjalaiset järjesti loppiaisenä maittavan lounastarjoilun Vesilahden seurakuntatalolle. Karjalaisen väen joukkoon sulautui toki muitakin ruoanmaistelijaita. Tarjolla oli Suursaaren silakoita, Pyhäjärven räpyköitä, Sakkolan paistia, kaurakiisseliä ja neljän sortin piirakoita-kin oli tarjolla. Ruokalista oli suunmukainen, kuten Vesilahden Karjalaisten puheenjohtaja Ritva Koski tuumasi toivottaessaan ruokailijoita tervetulleeksi. Aterian osaset oli koottu eri emänniltä ja eri kylistä. Lounaspöydän herkkujen lisäksi oli tarjolla karjalaisen kirjallisuuden makupaloja.

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on nyt saatavana, samoin on vielä runsas varasto kirjaa: Sakkolan kylät tuvasta tu-
paan. Kirjoja on saatavana: Lempäälän-Viialan Osuuspankki, Lempäälä ja Kulju (Esko Kallonen), Eero Kurikka, Huhtamo puh.932/645 06, Uuno Pulakka, Ruovesi puh. 934/760 21, Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Lopenen, Lempäälä.

Postitilaukset: Elli Pulakka, Lempäälä puh. 931/751 241. Ainoastaan Elli Pulakka lähettää postilähetyksinä.

Hinnat: Sakkolan historiaa II 70,—, Sakkolan kylät tuvasta tu-
paan 110,—. Postilähetyksistä lisäksi lähetyskulut. Myyntipisteitä järjestetään lisää ja niistä ilmoitetaan Suvannon Seudussa.

NYT ON TILAISUUS HANKKIA EDULLISESTI LAHJAKIRJOJA!

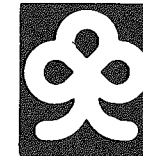
Kaikki sähköasiat voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — PUH. (931) 739 541

Tampereen Aluesäästöpankki

auttaa — neuvo — palvelee

LEMPÄÄLÄN PELTITYÖ

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 751 886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

SAKKOLAAN Bussimatkat

19.—21. 5.	945,-
4.— 6. 6.	945,-
30. 6.—2. 7.	945,-
18.—21. 7.	1.150,-
21.—23. 7.	945,-
9.—11. 8.	990,-

Majoitus Kiviniemen turisti-
keskuksessa, puolihoito. Li-
sämaksusta kotikyläkäyn-
nit!

Kysy myös muita Karjalan
kohteitamme!

SNS-MATKAT OY

Vuorikatu 24, 15110 LAHTI
P. (918) 24 296, fax. (918) 20 005

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1991 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
50 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta mm

Toimituksen ja konttorin osoite
Rautasema 37550 Moisio
Puhelin (931) 748 448

Postisiirtotili
TA 359 751

Pankki
Lempäälän-Viialan Osuuspankki
37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955.

Vastaava toimittaja
Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta
Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Uuno Pulakka